

Sygn. akt V CNP 86/12

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

w sprawie ze skargi M. L.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego
postanowienia Sądu Rejonowego w W.
z dnia 7 czerwca 2002 r, sygn. akt R III Nsm [...] (III WSC [...])
i niewydania postanowienia o ustanowieniu opieki nad małoletnim i innych
w sprawie z urzędu
przy uczestnictwie A. L. i K. L.
o pozbawienie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi X. i M. L.
oraz przy uczestnictwie A. L. i T. K.
o pozbawienie władzy rodzicielskiej nad małoletnim M. K.,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 19 września 2013 r.,

**1) odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi w części
dotyczącej postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia
7 czerwca 2002 r.;**

2) odrzuca skargę w pozostałej części.

UZASADNIENIE

M. L. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 7 czerwca 2002 r., sygn. akt III RNsm [...], w zakresie rozstrzygnięć zawartych w pkt I i IV - pozbawiające K. L. władzy rodzicielskiej m.in. nad małoletnim M. L. ur. [...] 1991 r. (pkt I) oraz o umieszczeniu małoletniego M. L. w rodzinie zastępczej u A. L. i ustaleniu miejsca pobytu małoletniego w miejscu zamieszkania rodziny zastępczej - oraz niewydania postanowienia o ustanowieniu opieki nad małoletnim i innych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 519² § 1 k.p.c. – obowiązującym od dnia 25 września 2010 r. – można żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli przez jego wydanie stronie została wyrządzona szkoda, a zmiana lub uchylenie tego postanowienia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W myśl zaś § 2 tego artykułu, w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności albo praw człowieka i obywatela, można także żądać stwierdzenia niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia co do istoty sprawy sądu pierwszej lub drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, jeżeli strona nie skorzystała z przysługujących jej środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie postanowienia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych. Według natomiast art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 155, poz. 1037) od orzeczeń, które uprawomocniły się w okresie od dnia 17 października 1997 r. do dnia 1 września 2004 r., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia może być wniesiona w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. W świetle powyższych przepisów dopuszczalna była skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 7 czerwca 2002 r. w zakresie rozstrzygnięć zawartych w pkt I i IV oparta m.in. na zarzucie naruszenia

podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności lub praw człowieka. Niedopuszczalna była natomiast skarga w zakresie odnoszącym się do niewydanych orzeczeń o ustanowieniu opieki nad małoletnim i innych. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia wydanego w postępowaniu nieprocesowym dotyczy bowiem postanowień istniejących. Nie można wnieść skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia, którego sąd nie wydał, chociażby obowiązek jego wydania wynikał z przepisów, w tym art. 145 i art. 94 § 3 k.r.o. W konsekwencji, skarga w zakresie, w jakim odnosiła się do „niewydania postanowienia o ustanowieniu opieki nad małoletnim i innych, tj. - jak to dookreślono w innym miejscu skargi - nakazania spisania inwentarza jego majątku i nakazania podjęcia działań w celu dochodzenia jego roszczeń cywilnoprawnych, wynikających z bezprawnego wykupienia w 1996 r. i zbycia w 1999 r. jego mieszkania komunalnego w W. przy ul. Z. [...], w okresie od dnia 7 czerwca do dnia 25 lutego 2005 r., z naruszeniem art. 94 § 3 k.r.o., podlegała odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. jako niedopuszczalna.

W pozostałym zakresie zachodziły podstawy do odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z powodu jej oczywistej bezzasadności (art. 424⁹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.). W przedmiocie przyjęcia (odmowy przyjęcia) skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sąd Najwyższy orzeka w ramach tzw. przesądu, którego celem jest wyeliminowanie takich skarg, które są oczywiście bezzasadne (art. 424⁹ w zw. z art. 398⁹ § 2, art. 424¹² i art. 13 § 2 k.p.c.). Oceny, czy skarga jest „oczywiście bezzasadna” należy dokonywać w powiązaniu z pojęciem „niezgodności orzeczenia z prawem”, skoro jest ono elementem konstrukcyjnym skargi (art. 424⁵ § 1 pkt 3 i 6 k.p.c.). Orzeczenie niezgodne z prawem – w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c. – to orzeczenie, które jest sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami i z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo zostało wydane w wyniku szczególnie rażąco błędnej wykładni lub niewłaściwego, które jest oczywiste i nie wymaga głębszej analizy prawniczej. Takie definiowanie pojęcia orzeczenia niezgodnego z prawem wynika ze specyfiki władzy sądowniczej oraz jej ustroju i w konsekwencji konieczności formułowania autonomicznej, swoistej

definicji bezprawności, jako przesłanki odpowiedzialności państwa za szkodę wyrządzoną orzeczeniem sądowym. Przyjąć zatem należy, że bezzasadność skargi jest oczywista, gdy już z jej treści, bez głębszej analizy i jurydycznych dociekań, wynika, że nie może być uwzględniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2008 r., II BP 1/08, nie publ. oraz z dnia 26 sierpnia 2008 r., III BP 3/08, OSNP 2010, nr 1-2, poz. 13). Taka sytuacja zachodzi w odniesieniu do wniesionej skargi w części dotyczącej postanowienia Sądu Rejonowego w W. z dnia 7 czerwca 2002 r. Zgodnie bowiem z art. 424⁴ k.p.c., skargę można oprzeć na podstawie naruszeń prawa materialnego lub przepisów postępowania, które spowodowały niezgodność orzeczenia z prawem. Podstawą skargi nie mogą być jednak zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Tymczasem analiza zarzutów procesowych skargi – zawierających zarzuty naruszenia art. 227, art. 233 § 1 k.p.c., art. 316 k.p.c. - uzasadnia wnioski, że zmierzają one do podważenia prawidłowości oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie oraz przyjętej podstawy faktycznej rozstrzygnięcia. W skardze powołano także nowe dowody dotyczące okoliczności, które nastąpiły już po wydaniu prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego zaskarżonego skargą, które miały potwierdzać, że Sąd Rejonowy dokonał błędnej prognozy co do osoby A. L. jako właściwej osoby do umieszczenia u niej małoletniego w rodzinie zastępczej. Jednakże do postępowania wywołanego wniesioną skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia w zakresie nieuregulowanym odrębnie, zgodnie z art. 424¹² k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., stosuje się odpowiednio przepisy o skardze kasacyjnej, w tym więc art. 398¹³ § 2 k.p.c., według którego w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powoływanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Nie można przy tym również przyjąć, aby doszło do innych zarzucanych uchybień procesowych, w następstwie których zapadło orzeczenie niezgodne z prawem. W szczególności nie mógł zostać naruszony art. 510 k.p.c. w zw. z art. 149 § 2 k.r.o. wskutek nie wzięcia udziału w postępowaniu dziadków małoletniego, skoro art. 149 § 2 k.r.o. dotyczy ustanowienia opiekuna dla małoletniego. Przepis ten nie ma więc bezpośredniego zastosowania w sprawie o pozbawienie

władzy rodzicielskiej oraz o umieszczenie małoletniego w rodzinie zastępczej. Niezależnie od tego, jak to przyjęto w orzecznictwie, wskazany art. 149 § 2 k.r.o. ma charakter względny, w tym sensie, że nie przewiduje żadnych priorytetów, jeśli chodzi o bliższy czy dalszy stopień pokrewieństwa określonych osób zainteresowanych objęciem funkcji opiekuna. Sprawia to, że ostatecznie o wyborze kandydata decyduje przydatność do sprawowania funkcji opiekuna, wskazanie zaś w ustawie na krewnych i innych bliskich, spośród których opiekun miałby zostać wybrany, jest tylko wynikiem założenia ustawodawcy, że przede wszystkim te osoby mogą obdarzać osobę, dla której ustanawia się opiekuna, życzliwością i poczuciem odpowiedzialności, tak jak to zwykle bywa w rodzinie i tak jak tego wymaga funkcja opiekuna prawnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2000 r., IV CKN 1628/00, nie publ.). Ponadto w wypadku potrzeby ustanowienia opieki dla małoletniego umieszczonego w rodzinie zastępczej nie miał zastosowania art. 149 § 2 k.r.o. lecz art. 149 § 4 k.r.o., według którego sąd powierzy sprawowanie tej opieki przede wszystkim rodzicom zastępczym.

Niezgodność zaskarżonego orzeczenia z przepisami prawa materialnego wskazanymi w podstawach skargi należy oceniać przez pryzmat ustaleń faktycznych dokonanych w sprawie, a nie na podstawie ustaleń, które zdaniem skarżącego, powinny zostać ustalone w sprawie. Uwzględniając powyższe założenie, w konfrontacji z ustaleniami dokonanymi w sprawie w stosunku do A. L. oraz ojca, małoletniego wówczas, M. L., nie można przyjąć, aby zaskarżone postanowienie w sposób kwalifikowany, przyjmowany przy wykładni art. 424¹ § 1 k.p.c., naruszało przepisy prawa materialnego wskazane w skardze. Dokonane w sprawie ustalenia mogły bowiem stanowić podstawę orzeczenia o pozbawieniu władzy rodzicielskiej K. L. oraz o umieszczeniu małoletniego w rodzinie zastępczej u A. L. przy przyjmowanej powszechnie wykładni przepisów prawa materialnego zastosowanych w rozstrzygniętej sprawie. Dodać należy, iż niewydanie – z naruszeniem art. 145 § 1 i art. 94 § 3 k.r.o. w zw. z art. 570 k.p.c. – orzeczenia o ustanowieniu opieki nad małoletnim, nie przesądzało o tym, że wadliwe było orzeczenie dotyczące pozbawienia władzy rodzicielskiej ojca małoletniego oraz umieszczenia małoletniego w rodzinie zastępczej. Do tych ostatnich rozstrzygnięć miały bowiem zastosowanie nie tylko inne

niż do ustanowienia opieki przepisy prawa materialnego, ale także treść tych rozstrzygnięć nie była uzależniona od treści rozstrzygnięcia w przedmiocie ustanowienia opieki nad małoletnim. Natomiast dopiero pozbawienie władzy rodzicielskiej ojca małoletniego aktualizowało konieczność wydania orzeczenia w przedmiocie opieki nad małoletnim.

Z tych względów w pozostałej, nieodrzuconej, części odmówiono przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie art. 424⁹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

aw

db